

مباحث خارج اصول فقہ

استاد معظم

حضرت آیت اللہ حسینے گرگانے مظاہر العالی

«اجتماع امر و نہی»

شماره: ۱۶

حكم وضوء یا غسل در ظروف طلا و نقره

امام راحل عظیم الشأن رحمته الله در تحریر الوسیله می فرماید: «الوضوء من أنية الذهب والفضة كالوضوء من الآنية المغصوبة على الأحوط فيأتي التفصيل المتقدم ولو توضحاً منها جهلاً أو نسياناً، بل مع الشك في كونها منهما صح ولو بنحو الرسم أو الاعتراف مع الانحصار»^۱.

مرحوم محقق یزدی رحمته الله در باب اوانی نقدین فرموده اند: «یحرم استعمال أوانی الذهب والفضة في الأكل والشرب والوضوء والغسل وتطهير النجاسات وغيرها من سائر الاستعمالات...»^۲

و در شرایط وضوء؛ شرط خامس را اینگونه فرموده اند: «الشرط الخامس أن لا يكون ظرف ماء الوضوء من أوانی الذهب أو الفضة والآبطل سواء اعترف منه أو أداره على أعضائه وسواء انحصر فيه أم لا ومع الانحصار يجب أن يفرغ مائه في ظرف آخر ويتوضأ به، وان لم يمكن التفريغ الآ بالتوضؤ يجوز ذلك حيث ان التفريغ واجب...»

توضیح: اگر قائل شدیم که گرفتن وضوء یا غسل از ظرف غصبی و طلا و نقره تصرف به حساب می آید و از طرف دیگر گفته شده که جایز نیست استعمال ظرف طلا و نقره مطلقاً، بلا اشکال وضوء یا غسل فاسد است؛

۱. در مسأله ۱ از شرایط وضوء فرموده اند: «وكذا اباحة الآنية مع الانحصار، بل ومع عدمه أيضاً إذا كان الوضوء بالغمس فيها، لا بالاعتراف منها».

۲. تحریر الوسیله، ج ۱، ص ۲۹، مسأله ۱۱.

۳. عروة الوثقی، مسأله ۴ از بحث اوانی.

چون که محال است حرام، مأمور به باشد، و وضوء هم بنفسه حرام می‌باشد ممتنع است که مصداق واجب قرار گیرد.

اما بنابر نظریه صحیح چنان که فهمیدید در موارد مذکوره مأمور به با منهی عنه متحد نیستند؛ چون مأمور به صبّ الماء بر سر و بدن و صورت و دست می‌باشد و منهی عنه هم اخذ الماء و گرفتن آب از این ظروف می‌باشد، پس مانع و اشکالی برای حکم به صحت وضوء یا غسل وجود ندارد، البته بنابر مبنای اینکه حکم از متعلقش به مقارنات و لوازم اتفایه سرایت نمی‌کند.

مرحوم آقای خوئی رحمته الله در مسأله ضد می‌فرماید: متعلق نهی گرفتن آب از اوانی مذکوره است، خود گرفتن آب یک نحو استعمال و به کارگیری ظروف طلا و نقره و غصبی می‌باشد و لذا حرام خواهد بود، اما ریختن آب بر سر و صورت و دست‌ها بعد از گرفتن و برداشتن آب از این ظرف‌ها دیگر استعمال ظروف محسوب نمی‌شود تا حرام باشد، بلی ریختن آب بر سر و صورت مترتب بر استعمال حرام می‌باشد، و ما در بحث مقدمه واجب گفتیم که حرمت مقدمه مانع از ایجاب ذی‌المقدمه نمی‌باشد، البته در صورتی که مقدمه منحصره نباشد، اما اگر منحصره باشد بین حرمت مقدمه و وجوب ذی‌المقدمه تراحم درمی‌گیرد و باید به سراغ قواعد باب تراحم رفت.^۴

و مشهور بین اصحاب قدیماً و جدیداً تفصیل بین صورتی که آب منحصر در این ظروف باشد و یا منحصر نباشد، در صورت اول فرموده‌اند وضوء یا غسل فاسد است و در صورت دوم فرموده‌اند وضوء یا غسل صحیح می‌باشد. دلیل صورت اول این است که أخذ الماء چون شرعاً حرام می‌باشد پس مکلف فاقد الماء به حساب می‌آید و مستفاد از آیه کریمه ۶ سوره مبارکه مائده این بود که هرگاه مکلف شرعاً و عقلاً متمکن از آب باشد و در مقام بحث عقلاً متمکن است ولی شرعاً ممنوع می‌باشد پس وظیفه‌اش تیمم است.

۴. محاضرات، ج ۳، ص ۱۸۷.

اما دليل صورت دوم اين است كه وضوء يا غسل در حق مكلف مشروع مي‌باشد؛ چون كه واجد الماء است، نهايت امر اين است كه مرتكب مقدمه حرام شده كه همان اخذ الماء از ظروف مذكوره باشد.